

zapojením do jejich přípravy a realizace roste v České republice metodologické poučení o tom, jak se mají připravovat testy na nejvyšší úrovni aktuálního poznání ve světě, jak přemýšlet nejen o přípravě testů, ale i o jejich koncepci, zpracování výsledků a jejich interpretaci (více o metodologii např. Straková, 2009⁵⁴). Tyto impulzy zcela jistě rozšiřují i naše vlastní přemýšlení o tom, jak, s jakými úlohami a testy bychom chtěli realizovat vlastní testování v České republice a čeho bychom se naopak měli vyvarovat.

Nevýhody, resp. nedostatečnosti či limity mezinárodních výzkumů z hlediska našich potřeb jsou zhruba následující:

1. Perioda vln těchto výzkumů je předem dána. Informace pro řízení vzdělávací soustavy tedy přicházejí jednou za čas a navíc potřeba načasování výzkumu může být v dané zemi jiná, než odpovídá stanovené periodicitě.
2. Testované populace žáků jsou předem dány a pro český vzdělávací systém nejsou vhodně voleny. Pro sledování vědomostí a dovedností na výstupu z určitých vzdělávacích etap by bylo v ČR vhodnější testovat žáky v 5. a 9. ročníku, nikoli v ročníku 4. a 8., jak se děje ve výzkumech IEA. Velmi nevhodná je pro nás definice testované populace ve výzkumu PISA, neboť jí vyhovuje 50 % žáků 9. ročníku a 50 % žáků 1. ročníku středoškolského vzdělání. Výsledky jsou tedy obtížně interpretovatelné.
3. Šetření je zaměřeno na zjišťování skupinových výsledků, nikoli na zjišťování výsledků jednotlivců. Nelze je tedy z principu použít jako zpětnou vazbu pro jednotlivé žáky ani jako podklad pro zlepšení jejich výsledků.
4. Jsou testovány pouze některé oblasti vzdělávání. Mezinárodní výzkumy nám například neposkytují informace o vědomostech a dovednostech žáků v dějepise nebo v cizích jazycích⁵⁵.
5. Koncepce a zaměření testů je vždy výsledkem mezinárodního kompromisu. Proto testy různou měrou odpovídají vlastním vzdělávacím cílům té které země. Spíše je patrný vliv těchto výzkumů na sjednocování vzdělávacích obsahů, aby více odpovídaly mezinárodně ověřovanému kurikulu.

3.5.3 Testování CERMAT v rámci povinné školní docházky (2004–2008)

Idea realizace vlastního testování žáků v České republice byla živena od 90. let 20. století v souvislosti s hledáním nových způsobů zajištění kvality vzdělávacího systému, který byl postupně stále více decentralizován. Více informací k tomuto tématu je uvedeno např. v publikaci pracovníků Ústavu a výzkumu rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty UK v Praze *Školství – věc (ne)veřejná: Názory veřejnosti na školu a vzdělávání*⁵⁶ a v časopise *Orbis Scholae* 3/2009. Začlenění testování do systému hodnocení v ČR bylo formulováno v *Bílé knize* (2001). Školský zákon z roku 2004 stanovil realizaci nové maturitní zkoušky s využitím testů na rok 2008, byť byla od té doby několikrát odložena. Testování žáků v rámci povinné školní docházky dosud uzákoněno nebylo, ačkoliv několik pilotních projektů k tomu směřovalo či směřuje. V roce 2004 realizoval CERMAT poprvé projekt testování na základních školách. Projekt proběhl pouze v Karlovarském kraji, zúčastnili se ho žáci 9. ročníku ZŠ. V roce 2005 se rozšířil na Karlovarský, Liberecký a Pardubický kraj. V roce 2006 byl projekt rozšířen již na

⁵⁴ Viz také http://www.orbisscholae.cz/archiv/2009/2009_3_05.pdf

⁵⁵ Tam je mezinárodní srovnávání již dlouho zamýšleno, ale dosud nebylo vyvinuto.

⁵⁶ Walterová, E., Černý, K., Greger, D., & Chvál, M. (2010). *Školství – věc (ne)veřejná: Názory veřejnosti na školu a vzdělávání*. Praha: Karolinum.